

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת ראה תשפ"ו

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

מעלת הצדקה

ופתח את ידיו, קפץ העני ממקומו ועמד לפני אותו עשיר, פתח את ידיו ובקש לקבל צדקה מהעשיר, בראות העשיר כך הבין כי עתה אי אפשר שלא יתן צדקה לתוך ידו של העני, שאם לא יתן יפסיד, שגם מן השמים ימדדו לו כמדתו ולא יתנו לו שפע בפתיחת ידיו באמירת הפסוק הזה, כי יאמרו בבית דין של מעלה כמו שהוא רואה יד העני פתוחה לפניו ולא נותן בה כלום, בדין הוא שגם לידיו הפתוחות לא יתנו כלום. באותו זמן ישב בנו של העשיר על ידו והכריח לומר לו שיתן שתי פרוטות נחשט לתוך ידיו הפתוחות של העני, והסביר לבנו כי מכיון שאין בכיסו פרוטות נחשט, הוא מבקש ממנו לתת פרוטות הנחשט לעני, וכי מכיון שידי עוֹדם פתוחות ולא גמר עדין אמירת הפסוק "פותח את ידך" לא יוכל להשתמש בידיו. ויען העני ויאמר לעשיר, אני אקבל פרוטות הנחשט ואֵלֶּה לִי, אבל אתה תפסיד בדבר יען כי מתן פתיחת ידך תלוי במתן פתיחת יד, וכמו שאמרת רוצה לתת לי מתן גרוע שהוא של נחשט, גם ההשפעה לפתיחת ידך תהיה גרועה. דבריו של העני נכנסו בלבו של אותו עשיר, בראותו שהם דברי טעם נכוחים ונכונים. בדלית ברהה הכריח לומר לבנו שיתן לעני שני דינרי כסף. בשמע העני כך, חזר ואמר אני אקבל דינרים אלו ואֵלֶּה לִי, אבל אתה תפסיד, כי כמו שאמרת נותן לי כסף שהוא מתן בינוני, גם השפעתה תהיה בינונית ולא תהיה גדולה וטובה מן המכבד. ויאמר העשיר בלבו אמת הוא הדבר, ובעל כרחו ושלא בטובתו אמר לבנו שיוציא מן הכיס אשר בחיקו, שני דינרי זהב, ויתן בידיו הפתוחות של העני, וכן עשה. העני קבל שני דינרי זהב והלך לו. ואז העשיר יכול היה להשלים פסוק "פותח את ידך" בפתיחת שתי ידיו בכונה גדולה כמו שעושה בכל יום.

בזה יובן הכתוב: "חכם איש עשיר בעיניו" (משלי כח). כאותו עשיר שנתחכם להיות פוטר עצמו כשפוגע בו העני באמרו שאין לו בכיסו פרוטות כסף או נחשט ואינו משקר, כי באמת נזהר שלא להניח פרוטות בכיסו "ידל מבין", כאותו עני שחקר על אודות מעשה אותו עשיר בפתיחת ידיו ועשה הממצאה, ועצה נכונה בהממצאה הנזכרת באמרו לעשיר, אם תתן לי דינרים של נחשט אני אקבל, ברם אתה

בפרשת השבוע מובא עניין הצדקה בפסוק, כי פתח תפתח את ידך לו והעבט תעביטנו די מחסרו אשר יחסר לו (דברים טו, ח). ויש לפרש פסוק זה על פי דברי שלמה המלך "חכם בעיניו איש עשיר ודל מבין יחקרנו" (משלי כח, יא).

והוא על פי מעשה בעשיר אחד, שהיה ירא שמים בכל עניניו, אלא שהיה קמצן מאוד ולא היה נתן לעני אפלו פרוטה, ויתחכם בדעתו שלא ישא בכיסו מטבעות של נחשט או של כסף, אלא של זהב בלבד, כדי שאם יפגע בו עני בשוק או בבית הפנסת ובקש ממנו צדקה, יאמר לו שאין לו כסף בחיקו ואף לא פרוטה של נחשט, רק דינרי זהב. ועל ידי זה היה מתחמק מהעני. עני אחד היה מתלבט ומחפש דרך איה לבקש ולקחת ממנו צדקה, אף לא יכל לו. פעם הבין העני בערמיותו של העשיר איה אינו נושא בכיסו מטבעות של כסף ולא של נחשט, אלא רק של זהב, ועל ידי כך אין העני יכול לבקש ולומר תן לי דינר של זהב, כי תהיה שאלתו זרה בעיני כל רואיו, ויכול העשיר לומר לו לא אתן לך זהב, וכי אתה שאלתו לך זהב, ולא יתבט מן בני אדם אם יסרב ויאמר לא אתן לך זהב, כי מי יתן זהב לעני המחזיר על הפתחים לבקש פרוטות. עני זה היה מביט ורואה איה בכל יום בתפלת שחרית כשהיה העשיר מגיע לפסוק "פותח את ידך" וכו', באשרי שבפסוקי דמורה ובאשרי שקל אחר תפלת שמונה עשרה, היה מאריך בפסוק זה הרבה ופותח את שתי ידיו כלפי השמים והיה מאריך הרבה בפסוק הזה, וישאל העני מאיש אחד שהיה חברו של אותו עשיר והיה מתפלל בכל יום על ידו, מדוע עשיר זה מאריך בפסוק זה, ופותח שתי ידיו בשעת אמירת הפסוק, ויאמר לו, עשיר זה לא היה עשיר בתחלה, ופעם שמע מחכם אחד כי פסוק זה אם יבין האדם בו היטב ויאריך בו מסגל בו לעשיר ויפנסה טובה, וכן היה שעשיר זה נזהר בכל יום לומר פסוק זה בכונה, וסגלה זו הועילה לו ונתעשר, ולכך הוא פותח את שתי ידיו באמירתו פסוק זה כדי לקבל השפע מלמעלה בשתי ידיו ונתחזקה אמונתו בסגלה זו, ונזהר בה שלש פעמים בכל יום. אחר ששמע אותו עני על אותו עשיר שמקבל בכל יום שפע העשיר על ידי אמירת פסוק זה, בכונה גדולה וישלל פן פותח את ידיו כדי לקבל השפע בעת ההיא מן השמים, אז התחכם אותו עני, ובא בתפלת שחרית לבית הפנסת ועמד על יד אותו עשיר, כשהגיע העשיר לפסוק "פותח את ידך",

המשך בעמ' 4

פסקי מרן

הלכות חלה

סימן שכג - אם חלה נאכלת, ודין תערובת חלה

א. בזמן שהיו דיני טומאה וטהרה, והיו הכהנים טהורים, היו נותנים להם לאכול את החלה, והיו אוכלים אותה בטהרה, בין זכרים ובין נקבות. אך כיום שאין נוהגים דיני טומאה וטהרה, וכולנו טמאי מותם, אסור לכהנים לאכול את החלה שהופרשה. וגם החלה שהפרישו אותה מן העיסה, היא טמאה, עקב המגע הידני של העוסקים בעיסה, והם עצמם הרי הם טמאי מותם. ולכן החלה בימינו אינה ניתנת לכהנים, אלא שורפים אותה.

ב. חלה שהופרשה מהעיסה, ונתערבה שוב בעיסה קודם שהספיקו לשורפה, אם יש בעיסה אחד ומאה כנגד החלה, הרי היא מתבטלת והעיסה מותרת באכילה וחזור להפריש שוב. ואם אין בעיסה שיעור ק"א כדי לבטלה, ילך לחכם ויתיר לו את נדר ההפרשה. ואע"פ שבשעת ההפרשה בירך, והרי החכם עוקר את הנדר מעיקרו, אפילו הכי אין בזה חשש ברכה לבטלה. אולם כשחזור להפריש חלה אחרת, אין צריך לחזור ולברך. ואין חילוק בין אם נתערבה באותה עיסה, לבין אם נתערבה בעיסה אחרת.

ג. אם הפרישו חלה בערב שבת, והחלה שהפרישו אותה נפלה לתבשיל בשבת, מותר לחכם להפר את הנדר בשבת, דהוי כנדרים שמפירים אותם לצורך השבת.

סימן שכד - שיעור חיוב חלה ומינים המצטרפים - ודין פת פטור שנתערבה בחיוב

א. נאמר בתורה: "באכלכם מלחם הארץ", ואין קרוי לחם אלא הנעשה מחמשת מיני דגן שהם: חטים ושעורים, כוסמין (אין זו הכוסמת המצויה הקרויה כיום כוסמת), שבולת שועל, ושיפון. ולפיכך אין חיוב להפריש חלה אלא בעיסה העשויה מקמח של אחד מחמשת מיני דגן הנ"ל.

ב. עיסה שנילושה מקמח אורז, דוחן, וכל מיני קטניות, אינה חייבת בחלה, אפילו אם אפו אותה בתנור. וכן עיסה העשויה מכל מיני קטניות, פטורה מהפרשת חלה.

ג. עיסה שהיא מעורבת מקמח חטה וקמח אורז, אם יש בה טעם דגן חייבת בחלה אף על פי שרובה קמח אורז, כל שהיא בדרך אפייה. ואפילו אם אין שיעור חלה בקמח החיטים. אבל אם עירב שאר מיני קטניות שנילושו עם קמח חטה, אף שטעם החטה ניכר, מכל מקום אם אין רוב קמח חטה, אין העיסה חייבת בחלה.

ד. חמשת מיני תבואה מצטרפין לחיוב בחלה, דהיינו עיסה שיש בה תערובת מקמח של מיני דגן שונים, ואין בקמח שיעור המחייב להפריש חלה רק בצירוף שאר המינים, כל המינים מצטרפים להשלמת שיעור חלה וחייבת בהפרשת חלה. במה דברים אמורים כשעירבן קמח, אבל אם לש כל אחד לבדו ואין בו כשיעור, ומדבקו למין אחר, אין מצטרפין אלא באופנים מסויימים. ואם עירב את כל העיסות עד שנעשו לעיסה אחת, חייבת בחלה בלא ברכה. ולכן אם עשה עיסה מחיטים, ועוד עיסה משעורים, ובכל עיסה אין שיעור החיוב בחלה, ועירב את העיסות עד שנעשו גוף אחד של בצק, יפריש חלה בלי ברכה.

הרב אלון כן שבת

שאלה

רבים שואלים כעת בתקופת בין הזמנים, בענין יציאה לחוץ לארץ לצורך טיול, אם הדבר מותר.

תשובה

חומר איסור יציאה מהארץ ראה בשו"ת יחוה דעת חלק ה סימן נז

ואכתוב בקצרה האופנים המותרים לצאת מהארץ, כי הנה הרמב"ם (פרק ה הלכות מלכים ה"ט) כתב וז"ל: אסור לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ לעולם, אלא ללמוד תורה, ולשא אשה, או להציל מן הגוים, ולחזור לארץ, וכן יוצא הוא לסחורה, אבל לשכון בחוץ לארץ אסור אלא אם כן חזק הרעב בארץ, ואף על פי כן אין זה ממדת חסידות, שהרי מחלון וכליון שני גדולי הדור היו, ומפני צרה גדולה יצאו ונתחייבו כליה למקום. ע"כ.

ומקורו מהגמרא עבודה זרה יג. אין יוצאים מארץ ישראל לחוץ לארץ אלא ללמוד תורה ולשא אשה.

והתוספות שם בד"ה ללמוד תורה ולשא אשה, הקשו מדאמרינן בכתובות קיא. על אדם אחד שנפטר אחיו בחו"ל ללא בנים ובא לשאול את רבי חנינא אם יוכל לצאת לשם כדי לייבם את אשת אחיו, ורבי חנינא אסר לו? ותירצו ששם רצה לרדת לייבם אשת אחיו ולהשתקע שם, אבל אם יורד לחו"ל לישא אשה ולחזור לארץ, מותר.

וגם ביוצא לדבר מצוה, כתבו התוספות שם דדוקא אלו המצוות שהם חשובות, ללמוד תורה ולישא אשה, אבל שאר מצוות לא, אולם הביאו שבשאלות דרב אחאי מפורש דגם למצות הקלות מותר, וכל שכן לשאר מצוות החשובות.

ומרן הבית יוסף בשו"ת בית יוסף (אהע"ז סימן יד) תירץ דמצות יבום אינה גדולה כל כך כמו

המשן בעמ' 3

לישא אשה שהיא מצות פריה ורביה, שהרי היבם כבר קיים מצות פריה ורביה. ע"ש. וזה כעין תחילת דברי התוספות.

ובכסף משנה על הרמב"ם שם, כתב דאפילו להנך מצוות שכתב הרמב"ם לא הותר לצאת לחו"ל אלא בדעתו לחזור לארץ, אבל אם הולך להשתקע אסור.

והנה בגמרא מועד קטן יד. אהא דתנן אלו מגלחין במועד, הבא ממדינת הים, מתניתין דלא כרבי יהודה, דתניא רבי יהודה אומר, הבא ממדינת הים לא יגלח מפני שיצא שלא ברשות, ואמר רבא ביוצא למזונות דברי הכל מותר, ביוצא לשוט דברי הכל אסור, כי פליגי ביוצא להרווחה, רבי יהודה מדמי לה ללשוט, וחכמים מדמים אותה למזונות, והלכה כחכמים.

הרי מפורש דלצורך טיול אין ליסוע לחוץ לארץ כלל, וכן פסק בשולחן ערוך בהלכות חול המועד סימן תקלא סעיף ד וראה במשנה ברורה שם ס"ק יד ושער הציון שם אות יב.

וכן העלה מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל בשו"ת יחווה דעת חלק ה סימן נז, אולם בהערה שם כתב: ודע שאע"פ שהגאון מהר"ש גרמיזאן בשו"ת משפטי צדק (סימן עד) כתב שלא ידענו מה מצוה יש להשתטח על קברי צדיקים, ולפי זה היה נראה שאין לצאת לחוץ לארץ להשתטח על קברי הצדיקים אפילו על מנת לחזור, מכל מקום הרי סיים שם שהבית יוסף סימן תקסח הביא בשם מהרי"ל, שהנודר ללכת על קברי הצדיקים וכו' שמשמע שהוא נדר מצוה, וכן המהרח"ו כתב שיש עיקר לזה ע"ש.

וכן כתב בשו"ת שדה הארץ (חלק ג אהע"ז סימן יא) שאפשר שיש מצוה להשתטח על קברי הצדיקים שיתפללו עלינו, וכמו שמצינו בכלב בן יפונה שהלך ונשתטח על קברי האבות וכו'. וכ"כ הראש"ל בשו"ת פרי הארץ (חלק ג יו"ד סימן ז)

הלכך אם באותו המקום שהולך לטייל ישנם קברי צדיקים מותר ליסוע להינפש שם ובלבד שילך להתפלל שם בקברי הצדיקים ויחשב לו למצוה.

ובפרט לפי מה שכתב בשו"ת שבט הלוי חלק ה סימן קעב אחר שכתב בענין העיר "אילת" שיראה שיש לה דין חו"ל, כתב דאם עובר הגבול "שעה קלה" מדברי הרמב"ם מהלכות מלכים הנ"ל נראה דעיקר האיסור הוא בדירת חו"ל (נראה שדייק כן מדכתב, אבל לשכון בחו"ל אסור, וכו') אבל לצאת ולחזור והוא שוכן בקביעות בארץ ישראל התירו במקום צורך אפילו סחורה, ומשמעותו אפילו אינו חסר לו לפרנסתו, והיינו משום דשורש האיסור רק בדירת קבע, אבל בדעתו לחזור ובצורך כל דהו, לא גזרו.

וסיים שם: ובטיול על פי סברא לא נקרא צורך, ומכל מקום אם הולכים לזמן מועט מאוד לראות פלאי הטבע של יוצר בראשית ברוך הוא, יש מקום לצדד להקל, וכמובן צריך להפך הכל לדבר מצוה עכת"ד.

על כן נראה למסקנא:

דנסיעה לחוץ לארץ לצורך טיול אסורה. אולם אם הולך באותו המקום לקברי צדיקים מותר. וכן כשרואה שיש צורך גדול באותה הנסיעה, הן מחמת המצב שיש כאן בארץ והן מחמת שפעמים יש בזה ענייני שלום בית (וכהא דהותר לצורך לישא אשה) יש להיוועץ עם חכם המכיר ויודע אותו הענין וינהג כהוראתו באותה השעה.

בברכה

אלון בן שבת

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

תפסיד שפצה יתה לך שפע גרוע בפתיחת ידך, ואם תתן לי דינרי כסף אני אקבל, אך אתה תפסיד, כי על ידי כן יהיה לך שפע בינוני בפתיחת ידך, אבל אם תתן לי מתן חשוב, גם בפתיחת ידך ינתן שפע חשוב, ובהמצאה זו זכה לקבל מהעשיר שני דינרי זהב. לזה מיעץ הפתוח לאדם "פתח תפתח", בלשון פפול, כלומר פתח ידך לפני הקדוש ברוך הוא לקבל השפע, כמו שתפתח את ידך לו, הינו לעני. שאם תפתח את ידך לתת לו מתן טוב, אז גם אתה תפתח ידך לפני הקדוש ברוך הוא כדי לקבל שפע טוב, ואם תפתח ידך לעני במתן בינוני, גם אתה תשפתח ידך לפני הקדוש ברוך הוא לקבל שפע בינוני.

ואומר הפתוח עוד עצה טובה והיא: "והעבט תעביטנו די מחסרו אשר יחסר לו" (שם). והפונה כי יש אדם שיאמר כי אין הוא חייב לתת צדקה אלא רק אם יש לו בשביל עצמו ברוך והותר, אבל אם אין לו ברוך אלא בצמצום אינו חייב לפרנס העני. דברים אלו, דברי הכל הם, יען שאם יש לאדם ממון ברוך די והותר, והוא נותן צדקה מהנותר, אין בדבר הזה שום חשיבות ואין בה בנתינה זו שום אור, שאיך יתכן שהוא לא יתן דינרי זהב באוצרו שאין לו צרך בהם, והעני ימות ברעב? זו אכזריות שאין דגמיתה. אלא צדקה שיש בה אור היא פאשר נותנה ממונותיו המצמצמין. וכמו שנאמר "כי נתן מלחמו לדל" (משלי כב, ט). לחמו דיקא, כלומר מפרוסתו הקטנה המועדת לאכילתו, ממונה עצמה נותן לדל. ויש דגמא לזה בעינים של האדם, והוא כי כמו שאין העינים מאירות ורואות אלא מן השחור שבהם, כך אור המצוה של הצדקה אין אורה מאיר בעליונים ובתחתונים, אלא קשה היא יוצאת מיד האדם הנותנה מתוך דחקו, ובזמן שפרנסתו חשוכה, דוקא דוקא יש לו רבותא, אבל הנותן מהיתרון והרוחה שיש לו, אין לו כל כך רבותא בזה לקבל שכר מן הדין, בין בעולם הזה ובין בעולם הבא, אלא מקבל שכרו מצד הרחמים. ולזה אמר "והעבט תעביטנו", שיש בהן אותיות והבט עיני, כלומר תבטי בעין שלך איך האור יוצא רק מן השחור, כן אור הצדקה מאיר מהנותן אותה מתוך דחקו והשכרתו.

מתוך הספר ויאמר אברהם

להרב אברהם פטאל זצ"ל

חידושים ממרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל

שרי הצאה שן המזרח

הרב יוסף חיים בן שבת

רבי מרדכי עטיא

(ה'ת"נ - 1690 - ה'תק"ו - 1746), מחבר הספר "מר דרור", היה ר"מ בעיר מרקש שבמרוקו ובעיר איזמיר שבטורקיה, בראש המאה ה-18.

רבי מרדכי עטיא נולד לכל המאוחר בשנת ה'ת"נ (1690) בעיר דמנאת שבמרוקו ושם קיבל את ראשית חינוכו. בגיל בר מצווה שלח אותו אביו רבי יצחק לעיר מרקש, בה הוא למד בישיבה שבראשה עמדו שלושה מחכמי העיר: רבי יצחק דילוויה, רבי שלמה עמאר ורבי אברהם אזולאי. על לימודו מחכמים אלה, עד ששימש כר"מ במרקש, הוא כותב: "ואני כל ימי בניהם נתגדלתי, ולדבריהם הקשבתי, ואזני הטיתי וממצותיהם לא נטיתי, ובד' אמות של הלכה מנעורי עד היום הזה נתעסקתי, ומן השמים נתרוממתי במה שלא חשבתי, להגדיל ישבתי, ולהרביץ תורה זכיתי, בין גדולי מדינתי...".

בתקופתו הכביד אסמאעיל מלך מרוקו את עול המיסים מעת לעת. היטלי המס פגעו קשות בשכבות החלשות מבחינה כלכלית שבתוכן בלטו תלמידי החכמים. את עיקר הביקורות מפנה הרב עטיא על גובי המס היהודים: "ויהי אשר בוגדים בגדו, אשר ממש שחו לעפר נפשנו ותם לריק כוחינו בגלות המר הזה, וכיס כיס קריא [=מבקשים את הממון המצוי ב"כיס"]. ובפרט מניה וביה אבא ליזיל נרגא [=מן היער מייצרים את הגרזן שבו כורתים את היער], שחוצפא גברא [=שהחוצפה גוברת] ואמת נעדרת ועורבא שריא [=העורב הותר] ורבו פריצים אשר ודאי לא מבני ישראל המה...".

בגלל המצב הוא נאלץ להגר ממרוקו, כאשר פניו מועדות לארץ ישראל, אל העיר חברון. בהקדמתו הוא מספר שההגירה פתחה תקופה של סבל בחייו, בה נאלץ לנדוד "מעיר לעיר וממדינה למדינה". ואף קרה שבמהלך הנדודים נתקל בשודדים שגזלו את ממונו והותירו אותו חסר כל.

לאחר תקופת הנדודים הוא השתקע בעיר איזמיר שבטורקיה ונבחר לכהן שם ר"מ: "וה' ברחמי הוליכני והושבני במשכנות הרועים שושנים ובשערים המצוינים בעיר גדולה של חכמים ונבונים ועזרנו להרביץ תורה כימים קדמונים". בתפקיד ההוראה החדש הוא נתקל בקושי שמקורו בהבדלי השפה שהיו בינו לבין תלמידיו. את הקושי הזה הוא פתר בדרך מקורית, כאשר הוא כתב להם את עיוניו על התלמוד ומפרשיו בעברית רבנית במקביל להרצאת החומר על פה: "ולפי שהתלמידים היו לועזים ובלשוני לא היו מכירים, וגם בלשון הקודש על פה לא היו כל כך רגילים, ודברי תורה צריכים להיות כחצים שנונים, הייתי כותב אליהם על הלוחות כל מה שצריכים מהדברים הנחמדים על הש"ס ופרש"י ורבותינו הצרפתים מדי יום ביומו...".

בספרו הזכיר דברי תורה ששמע משניים מהחכמים באיזמיר: רבי דוד חזן, מחבר הספר "חוזה דוד" ושותף בבית הדפוס באיזמיר, ו"החכם השלם הגביר" רבי יהודה מורסיא.

עם שנות ההוראה נאספו תחת ידיו כתבים המבארים מסכתות רבות מן והוא החליט להדפיסם. בסיוע גיסו האמיד שלמה הכהן, תושב העיירה יזיל היסאר הסמוכה לאיזמיר, הוא הדפיס את ספרו על התלמוד, תחת השם "מר דרור" הרומז לשמו "מרדכי". הספר יצא בשנת ה'ת"ץ (1730) בבית הדפוס באיזמיר, בצירוף הסכמותיהם של חכמי העיר: רבי חיים אבולעפיה ורבי יצחק הכהן רפפורט, שהביעו את הערכתם על צניעותו ועל פעילותו החינוכית. בהקדמה הוא מספר כי נותרו בידיו כתבים למסכתות נוספות ומספר דרשות, הוא מביע את תקוותו להדפיסם אך לא זכה שהיא תתממש.

ספרו המבאר כ-12 מסכתות זכה לתפוצה רחבה ביהדות ארצות האסלאם, עליה יעידו האזכורים הרבים שלהם הוא זכה. כמו כן הוא זכה לחיבה יתירה בין חלק מן החכמים, אשר חלקו לו שבחים מופלגים. על ראש ישיבת פורת יוסף, רבי עזרא עטייה העידו שחיבב מאוד את חידושי, ואף טען כי ייתכן שיש ביניהם קשר משפחתי.

עת פטירתו בלתי ידועה, אך מאזכורים המצרפים לשמו את ברכות החיים או המתים ניתן לשער כי הוא נפטר בשנת ה'תק"ו (1746).

תמצית מההלכה היומית הרב אברהם כהנא

חשובות בשבת: חשבוניות של סתם ואין בהם צורך כגון: כך וכך הוצאנו בחופת בנו, מותר לחשב כמה הוצאות הוציא וכדומה, אך ראוי להימנע משום שיחה בטלה (ילקו"י שז, טז). לפיכך, מותר לדבר על מחיר חפץ שקנה ואינו צריך לחשבו כגון ששילם או שהמחיר קבוע ולא ישנתה (שש"כ כט, סד), אבל אם יודע שחברו גם רוצה לקנות דבר מסוים, ויש תועלת לחברו בכך, אסור לומר בשבת בכך וכך קניתי (משנ"ב שז, כו), או משום דיבור בשבת 'ממצוא חפצך' (לבוש שז, ו), או משום גזירה שמא יכתוב (רמב"ם שבת כג, יח).

חשובות של מצווה: מותר לחשב בשבת ענייני צדקה, צרכי ציבור וכן חשבוניות עבור סעודת מצווה (מג"א שו"י; ילקו"י שז, יח), כמו כן האיסור בחשבוניות דווקא אם מוציא בפיו אך בהרהור מותר (שו"ע או"ח שו, ח).

פסיקה לאחור דרך כבוד: בעבודת יום הכיפורים נאמר שהגדול הגדול יצא מקודש הקדש כדרך שנכנס, כלומר עם הפנים כלפי קודש הקדשים (יומא נב, ב). מכאן לומדת הגמרא שכהנים בעבודתם, ליום בדוכנם וישראל במעמדם, וכן תלמיד שנפרד מרבו מצדדים פניהם והולכים ולא מפנים עורף (יומא נג, א; שו"ע יו"ד רמב, טז). גם המתפלל תפילת העמידה פוסע לאחוריו ג' פסיעות ואחר כך יתן שלום ויתחיל עם רגל שמאל תחילה (שו"ע או"ח קכג, א-ג).

ברכת לחם באן: 'לחם באן' עשוי מלחמניה על בסיס קמח שמרים. בדרך כלל מניחים סיר של מים חמים ועליו סלסילה מנוקבת והאדים נכנסים לסלסילה ומבשלים את הבצק. מכיוון שהבצק מבושל באדים והוא לא נאפה ברכתו 'מזונות' (גינת ורדים או"ח א, כד בדומה לכוסכוס). אם קבע על הלחם 'סעודה' הדיעה המקובלת שזה נקרא 'תבשיל' וממילא עדיין ברכתו מזונות (ברכת ה' ב ב, יז). יש מחמירים בכל לחם מבושל לאכול אותו בתוך סעודה עם לחם רגיל כדי לצאת ממחלוקת (שו"ע קסח, יג).

ברכה על ציצית לאחר שעלה מהבריכה או הים: אדם שפשט את הטלית קטן לצורך כניסה לים וכדומה, למנהג האשכנזים אם שהה הרבה זמן כשיעור של שלוש שעות ואפילו יותר אז צריך לברך, ובפחות מזה אין צריך לברך (הליכות שלמה ג, ז). למנהג הספרדים יש אומרים שאם שהה שיעור של חצי שעה צריך לחזור ולברך (אול"צ ב מד, ז), ויש שנהגו שלא לברך על טלית קטן כלל, גם אם הוא מחליף לטלית קטן חדש, ויכוון כשלוש טלית גדול לפטור בברכה את הטלית הקטן (הליכות עולם א, עמי"א).

פיתוח החקלאות בארץ ישראל: החתם סופר אומר שיש הבחנה עקרונית בין יהודי שנמצא בגולה ועובד לצורך פרנסתו, לבין יהודי שעושה את אותן הפעולות בארץ ישראל (חת"ס סוכה לו, א). בחו"ל אין מצווה בבניין או בפיתוח החקלאות. בארץ ישראל, אפילו יש לאדם פרנסה, פעולת הבניין עצמה היא מצווה (דבר חברון השקפה, עמי"א 76).

נחשים במדבר: 'המוליכך במדבר הגדול והנורא, נחש שרף ועקרב המוציא לך מים מצור החלמיש' (דברים ח, טו), מבואר בחו"ל (שמו"ר כד, ד) שבמדבר היו הרבה נחשים ועקרבים, נחשים גדולים כקורת בית הבד, ומבואר שפעם ראה אדם נחש גדול כזה, ונשרו שערותיו של אותו אדם (חכמת המצפון שמות ב, בשלח).

רושם הנחש ניכר בעפר ולא באבן: 'וארבעה לא ידעתים... דרך נחש עלי צור' (משלי ל, יח-יט). שלמה המלך מתייחס לנחש, שרושמו והילוכו ניכרים רק בעפר, מה שאין כן כשעולה על אבן או סלע, אינו משאיר סימן להילוכו עליהם. יש כאן רמז: א. בעל גאווה שהוא קשה כצור, ואינו יכול להרגיש בחסרונו, שחושב עצמו כאדם שלם. ב. יצה"ר ניכר באדם חלש אופי, לא כן במי שעבודתו בתוקף ומסירות נפש כאבן שאין רישמו ושליטתו ניכרים בגופו (אלפי ישראל החי ב, עג).

הכנסת הכלי במים צוננים אחרי ההגעלה: כתבו הגאונים שלאחר שמגעילים כלי במים חמים, צריך לשטוף את הכלי במים צוננים, כדי שהמים הרותחים לא יחזרו ויבלעו את האיסור לתוך הכלי (תשובות רש"י רנט). יש שכתב שהטעם הוא כנגד הקדשים שהם צריכים שטיפה יתירה (רא"ש ע"ז ה, לו; תוס' ע"ז עו, א). טעם נוסף כתבו שצריך להעביר את טעם הפליטה הדבוקה על הכלי (כלבו מח) ולפי זה, אפשר לקנח גם בסמרטוט. להלכה פסק השו"ע (תנב, ז) שנוהגים לשטוף הכלי במים קרים אחר ההגעלה מיד, ובדיעבד אם לא שטף כלל במים קרים הכלי כשר, שהרי הטעם שבכלי פגום, שהרי אינו בן יומו או שיש פי ששים במים כנגד הכלי (משנ"ב תנב, לד). יש מחמירים לשפשף את הכלי (כלבו מח).

העפר הכשר לכיסוי הדם: כיסוי הדם של עוף או חיה שנשחטו, צריך להיות בעפר שאפשר לזרוע בו זרעים שיצמחו, בכלל זה אדמה, חול, זבל, חרס טחון, אפר של דברים שנשרפו, נעורת של פשתן, נסורת של נגרים. אין מכסים בחול רטוב, מפני שכל שאינו מתפורר לחלקים קטנים - אינו נחשב עפר, ואין מכסים בגופרית ומלח שאינם עפר (שו"ע יו"ד כח, כג; רמ"א כח, כד).

המשכה במקווה: אחת מהדרכים להכשיר מים שאובים לטבילה היא באמצעות 'המשכה', כלומר מים שנמשכים על הקרקע עד למקווה. המים השאובים לא נשפכים ישירות לבור הטבילה, אלא נופלים על קרקע הסמוכה למקווה ומשם נשפכים למקווה (רש"י תמורה יב, א). דין זה בתנאי שיש בבור הטבילה עשרים ואחת סאים של מים כשרים (רוב מים כשרים תמורה יב, א; שו"ע יו"ד רא, מד). נחלקו הראשונים, אם ניתן להמשיך גם על רצפת אבנים אע"פ שאינה קרקע הראויה לבלוע את המים (שו"ע יו"ד רא, מו), או שהמשכה דווקא על קרקע הראויה לבלוע מים (רמ"א יו"ד רא, מו). להלכה, המרחק שהמים צריכים ליפול לפני ירידתם לבור הטבילה הוא שלשה טפחים ואין די בשיעור כלשהו (שו"ע יו"ד רא, מה). כיום נוהגים להכניס מים לבור 'הזריעה' [בור שממנו נכנסים המים לבור הטבילה] באמצעות המשכה על קרקע בולעת [צימענט מיוחד].

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים